

НЕЗЛАМНІСТЬ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ ПІД ЧАС ОБОРОНИ АДЖИМУШКАЙСЬКИХ КАМЕНЯРЕНЬ

Акіменко Б. В.

Науковий керівник – канд. пед. наук, доц. Кузьміна Л. В.
Харківський національний університет радіоелектроніки
(61166, Харків, пр. Науки, 14, каф. українознавства, тел. (057)702-14-65)

In many events of the Second World War Ukrainians showed the features of heroism, self-sacrifice, invulnerability. The mass heroism of the Ukrainian people in the Second World War consists of many examples of heroism of the representatives of the Ukrainian people in battles on earth and in the air, on water and under water, on the fronts and in partisan detachments, underground hostile territories, in the rear at the factories and collective farms fields. Defense of the Adzhimushkay quarry as an example of invincibility of Ukrainians is considered in this work.

За нинішньої зовнішньополітичної та внутрішньої ситуації в Україні важливого значення набуває необхідність ґрунтовного, неупередженого, об'єктивного, позбавленого ідеологічних штампів дослідження багатьох питань історії нашої держави, які раніше висвітлювалися залежно від політичної кон'юнктури. До таких проблем належать і ті, що пов'язані з історією періоду Другої світової війни.

Мета роботи – проаналізувати воєнні події, пов'язані з обороною Аджимушкайських каменярень, що стали прикладом незламності українців, що воювали на боці радянського союзу в часи II Світової війни.

Спочатку в плані нападу Німеччини на СРСР «Барбароса» про Крим не згадувалося, проте після 23 липня 1941 р. було випущено доповнення до директиви № 33 Гітлера, в якому Головне командування вермахту особливо обумовлювало, що захоплення України та Криму є головним завданням. Окрім промислових і вугільних районів на Дону, наголошувалося про захоплення Кримського півострова, яке б надало можливість безпечного постачання нафти з Румунії.

Після поразки в Керченсько-Феодосійській десантній операції, 13 травня 1942 р. військовослужбовці різних частин та з'єднань фронту почали переховуватися в каменярнях. Відступаючи й залишаючи місто, військові та керченці утворили групу приблизно з 10 тис. людей, які переховувалися у Великих катакомбах, а в Малих катакомбах було близько 3 тис. Керівниками гарнізонів були полковник П. Ягунов та старший лейтенант М. Поважний

Оскільки ніхто не розраховував на такий перебіг подій, каменярні не були підготовлені для тривалої осади. Були відсутні достатні запаси води, харчування та набоїв, колодязі ж з питною водою знаходилися лише зовні.

Проблема освітлення каменярень вирішувалася так: освітлювали штольні, використовуючи спочатку гас і пальне, потім палили телефонний дріт.

Пізніше доводилося створювати спеціальні команди, бійці яких висмоктували воду зі стін, знаходячи вологі місця. Уся видобута вода підлягала найсуворішому обліку й розподілу службою водопостачання між пораненими, яку очолив старший політрук Н. Горошко. Для вирішення проблеми водопостачання, яка ставала все більш гострою, захисники Центральних каменоломень у кінці травня видовбали горизонтальні підкопи до зовнішніх криниць, завалених окупантами зверху, що значно полегшило становище людей.

У Центральних каменярях до оточення знаходилися склади Керченського військотрону, які й становили основні запаси харчування для майбутнього гарнізону, проте ці запаси були дуже швидко використані. За даними німців, з липня закінчився хліб, до вересня денний раціон містив 150 г цукру і 20 г юшки. У кінці травня до каменоломні приєдналися військові 72-ї кавалерійської дивізії. Їхні коні були відразу забиті, м'ясо пішло на харчування, а кістки, шкури й копита закопані в далеких штольнях. Але вже в кінці червня напівзгнилі залишки відкопували, смажили й готували з цього супи. Так люди намагалися врятуватися від голоду.

Переконавшись у незначній ефективності прямої атаки й обстрілу каменярень, німці перейшли до газових атак, зокрема, перша була здійснена 25 травня. Також застосовували інформаційну війну – щодня гарнізону пропонували скласти зброю, аргументуючи марністю опору.

Протягом трьох місяців у районі каменоломень точилися жорстокі бої та сутички. У 20-х числах вересня німці провели серію потужних вибухів біля входів, після чого організований опір практично припинився. Повністю виснажені, 30 жовтня 1942 р. захисники каменоломень потрапили до полону. Після 170 днів облоги з 13 тис. людей живими залишилися 48.

Отже, Аджимушкайські каменярі є яскравим прикладом стійкості і незламності рядових, що служили на боці Радянської армії й протистояли зовнішньому ворогу. Якби не ця категорична, іноді безнадійна самопожертва по всьому фронту протягом кількох воєнних років, німецькі війська змогли б захопити усі нафтоносні райони Кавказу і війна могла б закінчитися не на користь СРСР.

Література

1. Абрамов В. В. Керченская катастрофа 1942 // Яуза, Эксмо. 2006. URL: http://militera.lib.ru/h/abramov_vv/index.html.